

- етап введення у дискусію;
- етап проведення дискусії;
- етап оцінювання результатів та участі учнів.

Було з'ясовано, що під час проведення дискусії доцільно також використовувати такі методи, як: метод "ПРЕС" та метод "Займи позицію". Метод "ПРЕС" використовують, коли виникають суперечливі питання і потрібно чітко аргументувати певну позицію з проблеми, що обговорюється, переконати інших у вашій правоті. Метод "Займи позицію" дає можливість навчитися формулювати й висловлювати власну думку з дискусійного питання аргументовано, в чіткій та стислій формі, а також впливати на думку співрозмовників [4, 54].

Під час педагогічної практики нами була апробована інноваційна технологія "Навчання у дискусії". Апробація пройшла на базі загальноосвітнього навчального закладу № 11 міста Умані. Урок з використанням цієї технології проводився у 7-В класі. З огляду на етап вивчення теми, інноваційна технологія була змодельована як включення дискусійного компонента в урок на етапі закріплення матеріалу. Дискусія була проведена у контексті вивчення теми "Doing chores" та підтеми "Cooking".

Дискусія дала можливість:

- активізувати пізнавальну діяльність учнів;
- сформулювати певну культуру мови, вміння вислухати співрозмовника до кінця, не перебиваючи; ставлячи запитання, заперечуючи або, навпаки, погоджуючись;
- формувати свідоме ставлення до розгляду проблеми, активність в обговоренні проблеми, яка назріла, спрямованість на з'ясування причин її виникнення, а також на її вирішення.

Загалом проведене дослідження дає можливість зробити висновок, що інноваційні технології навчання, зокрема технологія "Навчання у дискусії" є ефективною та як ніяка інша технологія допомагає досягти основної мети навчання іноземної мови – формування іншомовної комунікативної компетентності. Застосування цього методу навчання іноземної мови в сукупності з іншими методами значно підвищує рівень мотивації вивчення мови, робить процес навчання цікавим, корисним, сприяє активності учнів, їх здатності самостійно вирішувати поставлені перед ними завдання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дячківська, І. М. Інноваційні педагогічні технології [Текст] : навч. Посіб. / І. М. Дячківська. – К. : Академвидав, 2004. – 351 с. : обл. – (Альма-матер). – Бібліогр.: с. 331–333.
2. Дубасенюк О. А. Інноваційні навчальні технології – основа модернізації університетської освіти // Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін: Зб. наук.-метод праць / За ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2004. – С. 3–14.
3. Лелеко О.В. Застосування різних видів інноваційних технологій у процесі навчання іноземних мов / В. В. Лелеко // Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2013. – Вип. 42. – С. 173–176.
4. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний. Посібник / За ред. О. Пометун. – К.: А.С.К., 2003. – 272 с.
5. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т. Т. 1 / Герман Константинович Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.

Наталія Шульга
УДПУ імені Павла Тичини

РОЗВИТОК ІСЛАМОЗНАВСТВА У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ

Постановка проблеми. Історичний розвиток та сучасні наслідки до навчання ісламу в Об'єднаному Королівстві зазначені в чисельних публікаціях, документах й навчальних програмах британських університетів. В ісламській освітній теорії знання набуваються з метою актуалізації та вдосконалення всіх галузей людської життєдіяльності. Як справедливо зазначає С. Назр: «В той час як освіта готує людоство до щастя, її першочерговим завданням повинна стати постійність всіх її аспектів відповідно до постійності вічного світу» [5, 7].

Аналіз останніх джерел і публікацій. Питання розвитку

ісламознавства у Великій Британії висвітлено у працях таких зарубіжних дослідників як С. Назр, С. аль-Атгас, М. Фаррар, М. Тодд, А. Ель-Авайзі, М. Най, Х. Хоггард, С. Язір та ін.

Вигляд основного матеріалу. Освіта в контексті релігії ісламу розглядається як процес, який повністю залучає людину, її раціональну, духовну та соціальну сутність. Як зазначає С. аль-Атгас, обов'язковий та інтегрований напрямок до освіти в ісламі направлений на «збалансований зріст усієї особистості ... через тренування людського духу, інтелекту, раціональності, почуттів та тілесних відчуттів таких як, наприклад, віра, пронизуюча всю особистість» [2, 54].

В свою чергу А. Ель-Авайзі та М. Най стверджують, що ті, хто не бажає адаптувати власне бачення навчання ісламу до природи мусульманських спільнот, що розвивається, є не здатними «здійснити виклик потребам ефективного навчання та діалогу щодо вивчення ісламу та мусульман у сучасному світі; цей факт є значною прогалиною, яка, на думку науковців, потребує детального розгляду [1, 33].

Координатори мережі ісламознавства Центру соціології, антропології та політики М. Фаррар та М. Тодд виділяють три періоди у розвитку ісламознавства в університетах Великої Британії у ХХІ ст.:

Перший період (2009–2010 рр.), метою якого було стимулювання розвитку навчальних планів ісламознавчих дисциплін в межах соціальних наук;

Другий період (2010–2011 рр.) – внесок Центру соціології, антропології і політики до Вищої академії освіти у запровадженні ісламознавства в навчальні плани університетів,

Третій і останній період (2011–2012 рр.) – завершення проекту, аналіз його результатів та підсумки, цілями якого стали: – створення мережі соціологів, які вивчають проблематику ісламу та мусульман;

– активізація роботи організації «Мережа ісламознавства як соціальна наука» у реалізації позитивного досвіду та розвитку навчальних матеріалів своїх науковців, особливо через веб-сайт ісламознавства Вищої академії освіти Великої Британії;

– робота із спеціалістами з інформаційних технологій для розвитку віддуків студентів та викладачів щодо навчання й викладання ісламу в межах соціальних наук;

– співпраця із деканами факультетів соціальних наук всіх університетів для підтримки заходів регіонального рівня за ініціативою «Мережі ісламознавства як соціальної науки», результатом якої повинно стати збільшення кількості курсів, зосереджених на ісламі та мусульманах [3, 4].

– С. Язір однак, вважає, що освіта мусульманських дітей повинна починатися із родини та стверджує, що формально і систематично ісламську освіту почали реалізувати через додаткові школи та медресе, які створювали перші мусульманські іммігранти Британії, що мало на меті прищеплювати молоді їх релігійну ідентичність та цінності. Проте, на думку науковця, мусульманські лідери, які не мали професійних навичок спілкування англійською, не могли ефективно навчати молодих людей, які вже почали використовувати англійську, як посередника у спілкуванні із носіями мови. Вони також не мали навичок викладання та основних педагогічних навичків, які б забезпечили дискусію та інтерпретацію контекстуалізації ісламу у сучасній Британії [8, 67-68].

Значний прогрес в роботі мережі ісламознавства відбувся у 2010–2011 рр. та охарактеризувався наступними науковими подіями в цій галузі:

1. Зустріч спеціальної групи із питань ісламського законодавства (Університет Уорік, 6 липня 2010 р.);

2. Семінар «Навчання ісламу в межах соціальних наук» (Хортон Гранж, Університет Бірмінгем, 24 червня 2011 р.);

3. Створення та розповсюдження бази бібліографічних джерел з ісламознавства: право та фінанси (Редліф Хауз, Університет Уорік, 15 червня 2011 р.);

4. Семінар із ісламознавства у північній Англії, прикладна міждисциплінарна етика (Університет Лідс, 26 травня 2011 р.);

5. Семінар з навчання ісламу в Уельсі та південному Уельсі (Університет Кардіфф, 17 травня 2011 р.);

6. Ісламознавство: мозковий центр бізнесу, менеджменту, обліку та фінансів (Санлі менеджмент центр, Університет Нортгемптон, 2–3 березня 2011 р.);

7. Семінар для докторів філософії з ісламознавства (конференц-центр Школи бізнесу Астона, Бірмінгем, 16–17 лютого 2011 р.);

8. Семінар з навчання ісламознавства у південній Англії

популяції мусульманського населення. Наразі такі питання, як наприклад, міждисциплінарні підходи до навчання ісламу в британських університетах в контексті традиційної національної освіти є перспективною подальших наукових розвідок порівняльної педагогіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Abd al-Fattah El-Awaisi. Time for Change: Report on the Future of the Study of Islam and Muslims in Universities and Colleges in Multiculturalism Britain / Abd al-Fattah El-Awaisi, Malory Nye. – Al-Maktoum Institute Academic Press, 2006. – 160 p.
2. AL-ATTAS, SYED MUHAMMAD AL-NAQUJIB. Aims and Objectives of Islamic Education / SYED MUHAMMAD AL-NAQUJIB AL-ATTAS. – Jeddah, Saudi Arabia : Hodder and Stoughton, 1979. – P. 158.
3. Farrar, M. The study of Islam within Social Science / Farrar Max, Todd Malcolm. – 2011. – Vol. № 2. – 46 pp.
4. International Approaches to Islamic Studies in Higher Education : A Report to HEFCE. – London : HEFCE, 2008. – 92 p.
5. NASR, S. H. The Islamic Philosophers' Views on Education / SEYED HOSSEIN NASR // Muslim Education Quarterly. – 1984. – № 2 (4):5. – 16 p.
6. Scott-Baumann, A. 'Building Bridges Between Muslim Academic Communities and British Universities', in Siddiqui, Islam at Universities in England, Appendix E, P. 77 / Alison Scott-Baumann. – 114 p.
7. Siddiqui, A. Islam at Universities in England: Meeting the Needs and Investing in the Future / A. Siddiqui. – 2007. – 114 p.
8. Yasir, S. Contextualizing Islam in Britain II / Yasir Suleiman. – University of Cambridge, 2012. – 133 p.

Сніжана Шутко
УДПУ імені Павла Тичини

ВИГУКИ-ЕКСПРЕСИВИ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Складною і спірною проблемою лінгвістики сьогодні залишається кваліфікація так званих службових слів, зокрема

(Оксфордський центр ісламознавства, Оксфорд, 10 грудня 2010 р.);

9. Зустріч спеціальної групи із питань ісламського законодавства (Скарман Хауз, Університет Уорік, 10 листопада 2010 р.);

10. Семинар з навчання ісламознавства у Шотландії (Університет Единбург, 22 жовтня 2010 р.);

11. Мережа ісламознавства – перспективи ісламознавства у вищій освіті (Лейксайд конференц-центр, Університет Астон, Бірмінгем, 25–26 травня 2010 р.)

Х. Хоггард з Університету Ноттінгема вважає, що для визначення навчання ісламу як стратегічно важливого аспекту потрібні інвестиції в цю науку та збільшення кількості спеціалістів у професорсько-викладацькому складі університетів [4, 13].

А. Сіддікі запропонував таку стратегію, щоб навчання ісламу стало на меті зростання загальної відповідальності в межах Британії з метою інформування громадськості та висвітлення проблем мусульман Британії й у всьому світі. [7, 36].

В британських університетах навчання ісламу реалізується в початкових планах через дисципліну «Ісламознавство». Варто зазначити, що Е. Скот-Бауманн характеризує дисципліну «Ісламознавство» як два співіснуючі «паралельні світи». Вона зазначає, що з однієї сторони ісламознавство викладається в університетах Британії, а з іншої – проводиться в мусульманських семінаріях, в медресе та коледжах, які не визнає система вищої освіти» [6, 77].

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок.

Вищезазначене дає нам підстави стверджувати, що у сучасній Британії постала необхідність у новій освітній стратегії навчання мусульманських дітей, яким є ісламознавство.

Проте на сьогоднішній день навчання ісламу – це скоріше сукупність дисциплін, пов'язаних із аспектами ісламської релігії або мусульманських спільнот, а не окрема дисципліна сама по собі; вона лише намагається знайти власний статус серед інших дисциплін й розвивається згідно із вимогами часу, до того ж, навчання ісламу було визначене як стратегічно важливе для британських національних інтересів в контексті збільшення